

ממצאים מתוך "חדר המצב" של "מנהיגות אזרחית" לשבוע הלחימה הראשון המבצע "עם כלביא" - 12.6.25 - 19.6.25

מנהיגות אזרחית- ארגון הגג של העמותות והמלכ"רים בארץ הוא בית לעמותות ולארגונים חברתיים המייצג את החברה האזרחית ומקדם מדיניות תומכת מגזר, מפתח תשתיות מקצועיות, מעודד פורומים ורשתות של ארגונים ומהווה מרכז ידע ומחקר למגזר השלישי.

מנהיגות אזרחית פעלה כבר ביום הראשון של המלחמה לפתיחת "חדר מצב" על מנת לרכז את כל המידע הרלוונטי עבור הארגונים במקום אחד וכדי לעזור להם לשמור על הרציפות התפעולית גם בזמן חירום.

באתר ניתן למצוא:

- קו חם פתוח לפניות פרטניות של עמותות בצרכים שונים.
- הנחיות הכי מעודכנות והכי אמינות לפעולה בשעת חירום.
- חיבור להנחיות פיקוד העורף.
- הנחיות אגף משק לשעת חירום במשרד הכלכלה והעבודה
- חיבור לכוחות ההצלה והרשויות המקומיות
- קישורים חשובים למידע ולכלים.

בנוסף, הוספנו אתר האינטרנט של חדר המצב שאלון צרכים קצר שמטרתו להבין למה העמותות זקוקות כרגע.

את תוצאות הסקר הבאנו מול מקבלי ההחלטות והרגולטורים ומול הפילנתרופיה, כדי לקדם לנסות ולפתור בעיות רוחביות שעלו מהשטח.

בנוסף, מנהיגות אזרחית פעלה בועדת הכספים ובמשא ומתן עם גורמים מקצועיים ליצירת מתווה מענק מתאים לצורכי העמותות והמלכרים.

תוצאות מיפוי הצרכים לשבוע המבצע הראשון:

א. אתגרי כלל הארגונים:

1. לשמחתנו, אנו יכולים להגיד שמהממצאים ומהשיחות שערכנו עם הארגונים עולה, כי הארגונים מיומנים בעבודה בזמן משבר וזאת לאור הניסון הקודם בעבודה בתקופת הקורונה ובמלחמת "חרבות ברזל" ובתוך כך מתפקדים בצורה מהירה, יעילה וטובה.

הארגונים יודעים להגיב במהירות ולהתאים עצמם לשטח ועסוקים כרגע בהתאמת הפעילות למצב החירום.

בשל העובדה כי הפעילות בהרבה מאוד ארגונים עלתה בצורה משמעותית או התאימה עצמה לצורכי החירום, אך כל זאת ללא תוספת של משאבים כספיים- נאלצו הארגונים להוציא כספים שצבועים למטרה אחרת וחוששים מאוד ממצב שבו ייווצר להם גרעון תקציבי עד לסוף השנה.

2. **אובדן הכנסות:** המלחמה גרמה לביטולים של תוכניות, הופעות ומחנות קיץ – מה שהוביל להפסדים של מיליוני שקלים עבור חלק מהעמותות. ארגונים שדווחו על פעילויות שתוכננה זמן רב

והוצאו בגינה הוצאות רבות וכעת לא ברור האם פעילות כזו תתקיים אם לא. כך לדוגמא פעילות של חניכים או ילדים מוגבלים בקיץ וכיוצ"ב. הארגון דיווח, כי ההוצאות בגין פעילות זו כבר הוצאו, אך בשל העובדה כי הפעילות לא מתקיימת, הם לא יכולים לקבל את ההכנסות שאמורות היו להתקבל בגין אותה פעילות.

3. **התרחבות תחומי הפעולה:** חלק מהעמותות נדרשות לתת מענה לתחומים חדשים (למשל: טיפול רגשי באמצעות כלבים לילדים) – אך אין להן משאבים לכך במסגרת התקציב הקיים.

כמו כן, ישנם ארגונים שדיווחו על כך שהיו צריכים למצוא פתרונות יצירתיים למצבים שאינם קיימים בשוטף ועכשיו הינם אקוטיים ויום יומיים. לדוגמא עמותה שעובדת עם ילדים ללא עורף משפחתי שהיתה צריכה למצוא לילדים בפנימיה מרחבים מוגנים שיוכלו לקלוט את כל הילדים.

4. קיבלנו פניות מארגונים רבים שהם בבחינת **ארגונים "שקופים"** כלומר, ארגונים אשר אמורים להעניק למוטבים שלהם צרכים בשוטף שאינם קשורים למלחמה, אך לא מקבלים בכלל תקציבים או תמיכות בשל העובדה כי אינם "בחזית". ארגונים כאלה חזרו וביקשו מאיתנו להעביר את המסר שהשוטף לא נעלם! ככל שלא יטפלו בשוטף ובאכילוסיות הנזקקות, אזי המצב יחמיר.

5. **שחיקה משמעותית של צוות מצומצם** – כלל הארגונים דיווחו על העלאת משמעותית של הפעילות ללא תגבור של כוח אדם – דבר אשר מביא לעומס רב על צוות קטן ולשחיקה משמעותית.

בענין זה אני רוצה להזכיר את נתוני הסקר שבוצע כשבועיים טרם מבצע, אשר קבע כי:

- מתוך נתוני הסקר עולה, כי 69% מהארגונים טוענים שלא היה שינוי במספר עובדי הארגון בעקבות המלחמה או עליה קלה (של עד 20%). כמו כן- 51% טוענים כי לא היה שינוי גם במספר המתנדבים בארגון. כלומר הארגונים מדווחים שעל אף המלחמה מספר חברי הצוות הארגון נשאר כפי שהיה לפני המלחמה.

- יחד עם זאת, נתוני הסקר הצביעו כי מעל 60% מהארגונים דיווחו כי אחד האתגרים המשמעותיים ביותר עבורם הינו "עליה בביקוש לשירותים ללא תוספת משאבים" לשון אחר העדר היכולת הכלכלית לשכור, בין היתר, שירותים של צוות נוסף.

- מכאן שהעדר העליה בכוח האדם, על אף העליה המשמעותית בביקוש לשירותים, נובעת מהעדר היכולת הכלכלית של הארגונים להגדיל את כוח האדם!
- ובהמשך ישיר לכך 56% מהארגונים הצביעו על כך ששחיקה ועומס רגשי על הצוות הקיים הוא אתגר מרכזי ומשמעותי עבור הארגון!

- מכל האמור לעיל עולה, כי הפילנתרופיה והממשלה תומכות בארגון לטובת המוטבים בקצה בלבד ולא לתשתיות או לכוח אדם וכתוצאה מכך הרבה עומס נופל על מעט מאוד אנשים – דבר אשר גורם לקושי ושחיקה של אנשי הצוות.

מהסקר עולה זעקה של ארגוני החברה האזרחית שטוענים כי אינם יכולים לבנות ארגון חזק ויציב ולהכין עצמם לקראת המשבר הבא ככל שהמשאבים שהם מקבלים יופנו אך ורק לטובת פרויקטים ספציפיים בלבד ולא לטובת בניית תשתית ארגונית יציבה וחזקה.

ברי כי לאור המצב הביטחוני היום וכמות העומס שמוטלת על הארגונים – נושא זה גדל פי כמה וכמה.

6. **שיבוש שירותים ואי-נגישות של המוטבים**
שיתוק תפעולי: ארגונים רבים מדווחים שעובדים ומוטבים אינם מגיעים למרכזי השירות בשל סכנות ביטחוניות.
הפסקת איסוף והפצת מזון: ארגונים כמו לקט ישראל מדווחים על עצירה מוחלטת של מקורות הצלת המזון, דבר שמחייב רכישת מזון ופתרונות לוגיסטיים חלופיים.
חסמים בגישה וניידות: קיים קושי להעביר סיוע לאוכלוסיות פגיעות (כמו קשישים מרותקי בית ואנשים עם מוגבלויות), עקב מגבלות תנועה והשבתת שירותי הדואר.

7. **קריסה רגשית ואובדן תקווה**
עמותות שעובדות עם אוכלוסיית הצעירים מדווחות, כי הטראומה הולכת ונעשית מורכבת ושורשית בקרב קהילות רבות בישראל, במיוחד בקרב צעירים. ישנה תחושת תשישות רגשית לאומית הולכת וגוברת – מעין "עייפות נפשית". בנוסף, ישנה עלייה חדה במקרי פוסט-טראומה ודיווחים על פגיעה בחוסן הלאומי של האזרחים כתוצאה מהמציאות המתמשכת.

8. **הנגשה של שירותים של בריאות הנפש אך גם שירותים אחרים ליוצאי הקהילה האתיופית.**
אין כיום קו חירום ייעודי לבריאות נפשית לדוברי אמהרית מקרב יוצאי אתיופיה בישראל. פערי שפה ותרבות יוצרים חסמים בגישה לשירותים קיימים.
כך גם בכל הקשור לאתרי ממשלה רשמיים.

ב. תובנות מתוך צרכי הארגונים:

9. **תמיכה חירומית חייבת לכלול גם תשתיות ותגבור כוח אדם**
מימון שירותים בלבד אינו מספיק – יש להבטיח גם תנאים פיזיים בסיסיים כמו מקלטים בטוחים, שירותים תקינים, חשמל ותקשורת, מצלמות, מיקרופונים, מחשבים לעבודה מרחוק וכוח אדם בכמות מספקת – כדי לאפשר את קיום השירותים.
10. **גמישות בניהול התקציב ומתן אפשרות להעברת סעיפי תקציב על פי שק"ד של הגוף המפעיל.**
11. **תזרימי מזומנים – אפשרות לתת לארגונים מקדמות ע"ח תקציבים שאושרו.**
12. **מתן מענקים מיוחדים לתקופת המבצע** בגובה של 15% מסכום המענק השוטף.
13. **מינימום בירוקרטיה ומקסימום יעילות** (הצוות כולו עובד במצב חירום ומעל 100% משרה ולכן יש לקחת בחשבון את המשמעות של עבודה בזמן חירום ביחס לדוחות שוטפים וכיוצ"ב).
14. **מענה לשחיקה של הצוות** – עבודה בעצימות גבוהה עם צוות מצומצם שוחקת עד בלתי אפשרית. יש לדאוג לתת משאבים להרחבת הצוותים ולגבות את הצוות בטיפול רגשי מותאם.

15. **"עמותות שקופות"** - יש להמשיך ולהעביר תקציבים ולסייע לעמותות שמטפלות באוכלוסיה הנזקקת "בשוטף". דווקא בתקופה הזו השוטף לא נעלם אלא מתחזק וחשוב להעביר משאבים גם לעמותות כאלה. עמותות אלה נמצאות כמעט שנה וחצי ללא תקציבים מספקים.

16. **טכנולוגיה ותקשורת הם קווי חיים באזורי לחימה**
השקעה בכלי תקשורת בטוחים לעבודה מרחוק היא כיום מרכיב חיוני בהגנה על אזרחים ובהמשך מתן שירותים חיוניים. במקומות כמו עוטף עזה, עמותות זקוקות לטלפונים לווייניים ולציוד תקשורת מרחוק (כגון ציוד לזום) על מנת לשמור על קשר מציל חיים עם כוחות ביטחון, צוותים רפואיים ורשויות – במיוחד כאשר אנשי הצוות מגויסים למילואים.

17. **היערכות ליום שאחרי-**

- הקמת צוותי עבודה משותפים של מנהיגות ושל הפילנתרופיה לצורך הכנת תוכניות עבודה תחום של פוסט טראומטיים ובני משפחותיהם
- חשיפת המודל על פי המגזר השלישי הוא החוסן החברתי של המדינה וחשיבותו (אחד משלוש החוסנים של מדינת ישראל: חוסן ביטחוני, חוסן כלכלי וחוסן חברתי).
- חשיבות המגזר החברתי והערך הכלכלי שלו למשק בדגש על מהירות התגובה שלו במקרים של משברים לאומיים.
- איגום כל העמותות שמוכרות כמייצעות לאו"ם ומתן חשיפה לעשייה שלהם באמצעות השקעה כספית מהירה.